

Regeringens proposition

1979/80: 22

**om ändring i övergångsbestämmelserna till lagen (1979: 240) om
ändring i rättshjälpslagen (1972: 429);**

beslutad den 18 oktober 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i
bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

HÅKAN WINBERG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en lagändring som skall göra det möjligt att
snabbare genomföra den rättshjälpsreform som har beslutats under våren
1979.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1979: 240) om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429)**

Härigenom föreskrivs att övergångsbestämmelserna till lagen (1979: 240) om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Har allmän rättshjälp beviljats före denna lags ikraftträdande skall om rättshjälpen gälla följande. Bestämmelserna i 16 och 17 §§ är fortfarande tillämpliga i sin lydelse före den 1 januari 1980. *För tiden till utgången av juni månad 1981 gäller detsamma 22 § tredje stycket, 27–30 och 34 §§.* Utöver 17 § i den äldre lydelsen tillämpas 17 § andra meningen i den nya lydelsen. Utöver 20 § i den nya lydelsen tillämpas fortfarande 20 § andra stycket i den äldre lydelsen. *Ersättning till medlare fastställs av domstolen.* Bestämmelsen i 27 § första meningen i den nya lydelsen gäller ej i den mån skyldighet att utge kostnadsbidrag fullgjorts enligt 16 § andra stycket i den äldre lydelsen. Kostnadsbidrag och maximibelopp för sådant bidrag som har fastställts med tillämpning av rättshjälpslagen i dess äldre lydelse skall vid tillämpning av lagen i dess nya lydelse jämfästas med rättshjälpsavgift och maximibelopp för sådan avgift.

Har motpart före denna lags ikraftträdande ålagts ersättningsskyldighet för rättshjälpskostnad jämlikt 31 §, skall statsverkets rätt att enligt nämnda paragraf uppbära ersättning som tillkommer den rättssökande övergå på denne, om ersättningen vid försök till indrivning inte kunnat uttagas inom ett år från beslutet om ersättningsskyldighet.

Föreslagen lydelse

Har allmän rättshjälp beviljats före denna lags ikraftträdande skall om rättshjälpen gälla följande. Bestämmelserna i 16 och 17 §§ är fortfarande tillämpliga i sin lydelse före den 1 januari 1980. Utöver 17 § i den äldre lydelsen tillämpas 17 § andra meningen i den nya lydelsen. Utöver 20 § i den nya lydelsen tillämpas fortfarande 20 § andra stycket i den äldre lydelsen. Bestämmelsen i 27 § första meningen i den nya lydelsen gäller ej i den mån skyldighet att utge kostnadsbidrag fullgjorts enligt 16 § andra stycket i den äldre lydelsen. Kostnadsbidrag och maximibelopp för sådant bidrag som har fastställts med tillämpning av rättshjälpslagen i dess äldre lydelse skall vid tillämpning av lagen i dess nya lydelse jämfästas med rättshjälpsavgift och maximibelopp för sådan avgift.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-10-18

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, statsråden Ullsten, Bohman, Mundebo, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelsohn, Danell

Föredragande: statsrådet Winberg

Proposition om ändring i övergångsbestämmelserna till lagen (1979: 240) om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429).

Den 1 januari 1980 träder omfattande ändringar i rättshjälpslagen (1972: 429) i kraft (prop. 1978/79: 90, JuU 1978/79: 30, rskr 1978/79: 268, SFS 1979: 240). Ändringarna innebär bl. a. att rättshjälpsnämnderna inte längre skall ta befattning med frågor som gäller allmän rättshjälp i mål eller ärenden vid domstolarna och vid vissa förvaltningsmyndigheter med rättsskipande uppgifter. Det är i stället dessa myndigheter som i fortsättningen skall svara för prövningen av frågorna. Rättshjälpsnämnderna behåller däremot sina nuvarande beslutsbefogenheter i frågor som gäller allmän rättshjälp i ärenden hos andra myndigheter och i ärenden som inte är anhängiga vid någon myndighet.

Genom reformen överflyttas också beslutsbefogenheter i vissa familjerättsärenden från rättshjälpsnämnderna till advokater och biträdande jurister vid advokatbyråer.

Genom den nya ordningen minskas personalbehovet vid rättshjälpsnämnderna. Riksdagens beslut innebär att två av nämnderna – rättshjälpsnämnden i Jönköping och rättshjälpsnämnden i Umeå – skall läggas ned samt att personalen vid de övriga nämnderna skall minskas.

Reformen skall som tidigare nämnts träda i kraft den 1 januari 1980. För äldre ärenden om allmän rättshjälp, dvs. ärenden i vilka allmän rättshjälp har beviljats före den 1 januari 1980, gäller dock äldre bestämmelser i viss utsträckning. Av intresse är framför allt den övergångsreglering som gäller till utgången av juni 1981. Under nämnda tid skall sålunda 22 § tredje stycket samt 27–30 och 34 §§ rättshjälpslagen alltjämt tillämpas i sin äldre lydelse på äldre rättshjälpsärenden. Det innebär bl. a. att frågor om ersättning till biträde samt slutreglering och upphörande av allmän rättshjälp skall prövas av rättshjälpsnämnd i samma utsträckning som hittills under övergångstiden.

Den angivna särregleringen för äldre ärenden har tagits in i övergångsbestämmelserna till ändringarna i rättshjälpslagen. Beträffande ersättning till medlare har gjorts det tillägget, att ersättningen fastställs av domstolen (jfr 22 § tredje stycket i den nya lydelsen). Övergångsbestämmelserna innehåller även vissa andra regler som rör äldre ärenden. Dessa regler, som bl. a. gäller fall då rättshjälp lämnas utan beslut av rättshjälpsnämnd, saknar intresse i detta sammanhang.

Det stod vid beslutet om reformen klart att nedskärningen av rättshjälpsorganisationen ställde särskilda krav. Sålunda måste bl. a. eftersträvas att personalavvecklingen löses på ett tillfredsställande sätt. Den beslutade särregleringen av beslutsbefogenheterna i äldre rättshjälpsärenden skall ses mot bakgrund av detta. Det bedömdes som lämpligt att under någon tid när personalavvecklingen pågick låta nämnderna behålla beslutsfunktionerna i vissa frågor om allmän rättshjälp. Vad särskilt gäller de nämnder som skulle upphöra konstaterades att regleringen lämnade möjlighet för regeringen att under övergångstiden successivt lägga ned dessa.

Det har dock under förberedelsearbetet inför reformen visat sig att personalavvecklingen kommer att kunna lösas på ett smidigare och snabbarare sätt än vad som ursprungligen kunde förutses. Nämnden i Umeå är den minsta av de nuvarande sex nämnderna. Där tjänstgör endast fyra personer. Nämnden i Jönköping är också relativt liten. Där tjänstgör elva personer. Redan nu uppehålls många av tjänsterna vid dessa två nämnder av anställda med tidsbegränsade korta förordnanden. I Jönköpingsnämnden tjänstgör exempelvis två utlånade hovrättsassessorer på handläggartjänsterna och i Umeånämnden tjänstgör en utlånad hovrättsfiskal på handläggartjänsten. Flera biträdestjänster vid dessa nämnder är också vakanta. Även hos de nämnder som skall finnas kvar har personalavgången redan varit så stor att flera tjänster saknar ordinarie innehavare.

Vad som nu har sagts om personalsituationen gör att verksamheten vid nämnderna i Jönköping och Umeå synes kunna avvecklas redan kort tid efter reformens ikraftträdande. I denna situation saknas anledning att ha kvar den tidigare angivna särregleringen för tiden fram till utgången av juni 1981. Det kan med hänsyn till personalsituationen t. o. m. sättas i fråga om det inte skulle uppstå svårigheter för de angivna bägge nämnderna att svara för handläggningen av äldre ärenden i den utsträckning som följer av den angivna särregleringen. De övriga nämnderna torde inom en förhållandevis kort tidsrymd ha reducerat sin personal till en nivå som svarar mot vad som blir behövligt i den nya organisationen. Även vad gäller dessa nämnder saknas det alltså anledning att behålla de ifrågavarande övergångsbestämmelserna.

Sammanfattningsvis förordar jag att de övergångsregler som gäller för tiden till utgången av juni 1981 får utgå. Det innebär att de ifrågavarande beslutsbefogenheterna i äldre ärenden skall följa nya ordningen redan fr. o. m. den 1 januari 1980. Det betyder också att den speciella regeln om

ersättning till medlare inte längre behövs. Övergångsbestämmelserna till lagen (1979: 240) om ändring i rättshjälpslagen bör ändras i enlighet härmed.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta det inom justitiedepartementet upprättade förslaget till

lag om ändring i lagen (1979: 240) om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429).

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

